
FACULTATE : ARTE PLASTICE
DEPARTAMENT : TEORIE & CERCETARE
CURS : ISTORIA ARTEI
TITULAR CURS:
LECT. UNIV. DR. LUIGI BAMBULEA
AN, SEMESTRU : II, 1

SUPPORT DE CURS

PT.
FACULTATEA DE ARTE PLASTICE (TOATE SECȚIILE / SPECIALIZĂRILE)
FACULTATEA DE ARTE DECORATIVE & DESIGN (TOATE SECȚIILE / SPECIALIZĂRILE)
FACULTATEA DE ISTORIA & TEORIA ARTEI (CROA)

[0] conținutul documentului

1. Statutul legal al documentului
2. Date de identificare curs
3. Premise didactice & psihopedagogice
4. Obiective
5. Viziune & strategie didactică
6. Exigențe & evaluare
7. Conținuturi generale
8. Tematică
9. Sugestii didactice & psihopedagogice
10. Bibliografie
11. Consultații & contact
12. Anexe. 12.1. Sinopsis cursuri
Anexe. 12.2. Autoevaluare
Anexe. 12.3. *Reader*

[1] statutul legal al documentului

1. O.M. 3666 / 30.03.2012 (aprobarea *Codului drepturilor și obligațiilor studentului*), art. 11, al. 1, lit. e): „*Studentul beneficiază de următoarele drepturi...: [...] dreptul la suport de curs gratuit (de minimum 5 pagini), în format fizic sau electronic...*”.
2. *Codul de etică universitară* al UNArte, art. 9, al. 4: „... toate cadrele didactice trebuie să acorde o atenție deosebită [...] elaborării și asigurării materialului didactic necesar studenților”.

[2] date de identificare curs

1. Instituția de învățământ superior: Univ. Națională de Arte, București
2. Facultate / Departament: Arte Plastice / Teorie & Cercetare
3. Domeniul de studii: Arte vizuale
4. Ciclul de studii: Licență
5. Denumirea disciplinei: Istoria artei
6. Titularul activităților de curs: lect. univ. dr. dr. Luigi Bambulea

7. Titularul activităților de seminar: *idem*
8. Statut disciplină / nr. credite: obligatorie, 3 credite
9. An / semestru de studii: an II, al treilea semestru de studiu
10. Nr. ore / săpt.: 1 c. + 1 s. / săpt.; total ore / plan de învăț.: 14 c. + 14 s.
11. Adresabilitate / Beneficiari:
  - Facultatea de Arte Plastice (toate secțiile / specializările)
  - Facultatea de Arte Decorative & Design (toate secțiile / specializările)
  - Facultatea de Istoria & Teoria artei (Secția: Conservarea & Restaurarea obiectului artistic)

[3] premise didactice & psihopedagogice

1. Premisele didactice și psihopedagogice ale cursului constituie condiții pentru o minimală receptare și înțelegere a prelegerilor și a discuțiilor din cadrul cursurilor / seminarelor.
2. Pentru sem. 1 de studiu, condițiile pe care le presupune cursul de Istoria artei nu au caracter curricular (nu presupun absolvirea unui curs anterior, introductiv sau inițiativ, de istoria artelor vizuale).
3. Pentru sem. 1 de studiu, cursul presupune condiții de ordinul competențelor generale. Competențele generale considerate ca elementare trebuie aplicate uniform și nediscriminatoriu, deci ele sunt selectate din *Programa de bacalaureat pentru disciplina Limba și literatura română*, aprobată prin O.M. 4923 / 29.08.2013.
4. Competențe generale 1: competențe lingvistice = înțelegere discurs + aptitudini avansate de exprimare orală și în scris, în limba română (maternă) + gândire critică mediu exersată.
5. Competențe generale 2: competențe elementare dobândite și exersate în cursul semestrului la disciplinele complementare.
6. Pentru sem. 2 și 3 de studiu rămân valabile competențele generale / condițiile sem. 1 de studiu, cărora li se adaugă competențe speciale, obținute în semestrul / semestrele anterioare de studiu, în cadrul cursului de Istoria artei.
7. Competențe speciale 1: capacitatea elementară de a distinge epoci culturale și stiluri artistice.
8. Competențe speciale 2: capacitatea elementară de a utiliza și de a pune în relație noțiuni generale de istoria artei și, mai ales, de analiză / interpretare / comentariu de imagine artistică.

9. Competențe speciale 3: capacitatea elementară de a analiza și de a evalua coerent și argumentat fenomene artistice și opere de artă.

[4] o b i e c t i v e

1. Obiectivele cursului se concretizează în cunoștințele și, în mod special, în competențele dobândite de student după parcurgerea fiecărei unități de învățare. Obiectivele specifice se referă la miza punctuală și particulară, de tip didactic, a curriculumului complet.
2. Competențe specifice 1 (privitoare la cunoaștere și înțelegere): capacitatea medie de a distinge culturile și epocile majore, precum și diferitele momente de evoluție a vizualității (în special occidentale), prin folosirea corectă a unor repere de ordin istorico-cultural sau stilistic + capacitatea medie de a utiliza și de a pune în relație în mod corect principalele noțiuni generale de istoria artei și, mai ales, de analiză / interpretare / comentariu de imagine artistică + capacitatea medie de a analiza și de a evalua coerent și argumentat fenomene artistice și opere de artă.
3. Competențe specifice 2 (privitoare la explicare și înțelegere): capacitatea medie de a aborda în mod adecvat, pertinent și complementar o operă de artă vizuală, indiferent de situarea ei istorică și culturală + capacitatea medie de a asocia pertinent, riguros și ingenios opere de artă diferite sau situate în contexte (stilistice, culturale, sociale, istorice) diferite + capacitatea medie de a folosi adecvat conceptele elementare ale istoriei artei, ale istoriei culturii și civilizației și ale studiilor vizuale relative la evoluția vizualității estetice / artistice + capacitatea medie de a utiliza în mod adecvat instrumentele și metodele analizei / interpretării în artele vizuale + capacitatea de a dezvolta și argumenta – inclusiv prin raportare critică – o perspectivă sintetică asupra evoluțiilor și revoluțiilor specifice artelor vizuale.
4. Competențe specifice 3 (privitoare la aplicare și implementare): capacitatea medie de a opera informat și calificat conceptele centrale ale istoriei artei și ale istoriei culturii și civilizației relative la evoluția vizualității artistice, în scopul explicării / justificării propriilor demersuri artistice + capacitatea medie de a folosi în mod corect și susținut și de a promova analiza vizuală, lectura iconografică, evaluarea stilistică (inclusiv în contextul mediilor contemporane, tradiționale sau inovative, fără a exclude *social media*).

5. Competențe specifice 4 (de tip atitudinal): disponibilitatea și capacitatea avansată de a dezvolta o atitudine responsabilă și de ținută față de domeniul științific și față de patrimoniul cultural + disponibilitatea și capacitatea avansată de a cultiva și proteja un mediu centrat pe valori democratice și culturale + disponibilitatea și capacitatea avansată de a se manifesta deschis față de diversitatea culturală și stilistică (pe care chiar cursul de Istoria artei o evidențiază și o cultivă), în conjuncție cu o conștiință identitară fermă, dar nu refractară.
6. Obiective generale: înțelegerea specificității vizualității artistice care a caracterizat Modernitatea și perceperea diversității culturale propriie istoriei artelor vizuale.
7. Obiective specifice: cunoașterea și recunoașterea stilurilor majore din istoria modernă a artelor vizuale + asimilarea și dezvoltarea limbajului plastic (de poetică și de analiză) calificat + asimilarea și exersarea abordărilor majore din artele plastice (tematică, stilistică, hermeneutică, sociologică, fenomenologică etc.) + dezvoltarea aptitudinii de lectură iconografică + cultivarea aptitudinii de lectură culturală mediată de imagine + cultivarea aptitudinii de analiză transversală și de abordare interdisciplinară.
8. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului: Toate informațiile și, mai ales, toate abordările și analizele de imagine din cadrul cursului, respectiv exercițiile de analiză din cadrul orei de seminar dezvoltă aptitudini esențiale viitoarei inserții profesionale / academice a studentului. Atât teoretic, cât și practic, cursul dezvoltă cultura și competențele specifice domeniului artelor / studiilor vizuale, în sensul unei capacități avansate de recunoaștere, analiză, interpretare și practicare a principalelor stiluri, maniere și tehnici artistice, studiate istoric, monografic, teoretic și prin exercițiu analitic.

[5] viziune & strategie didactică

1. Cursul este conceput ca un „program” (informativ și formativ) desfășurat pe trei proiecte aferente (teoretic, analitic și practic).
2. „Programul” cursului – adică miza acestuia, obiectivul său general – îl constituie o informare cu funcție formativă (deci o experiență academică, intelectuală și etică esențialmente paideutică). Scopul

principal este transferul unor cunoștințe, competențe și aptitudini, considerate esențiale pentru un creator sau pentru un analist de artă vizuală. „Programul” conține un proiect teoretic, un proiect analitic și un proiect practic.

3. Proiectul teoretic se referă la sistematizarea, esențializarea și explicarea principalelor elemente de istorie, de istoria culturii și a civilizației, de istoria ideilor și metodologice, indispensabile unei introduceri solide în Istoria artei. Aceste elemente sunt considerate esențiale pentru constituirea unei culturi generale minimale și necesare unor viitoare performanțe teoretice / practice în câmpul artelor vizuale. Din perspectiva proiectului său teoretic, cursul se constituie ca un demers intelectual informativ.
4. Între proiectul teoretic și proiectul practic mediază proiectul analitic; acesta se referă la exercițiul obligatoriu și constant al analizei de imagine, aplicat principalelor experiențe ale vizualității artistice (pictură, sculptură, arhitectură, relief, ceramică, design, cu elemente de urbanistică, numismatică, giuvaergie, arte textile). Profesorul propune o vizitare informată, competentă și critică a principalelor areale geoculturale, prin urmărirea constantă a urmelor și mărturiilor vizuale capabile de a reconstitui și revela identități, evoluții, mutații și caracteristici ale vizualității artistice. Prelegerea fără suport iconografic este redusă la o proporție de max. 10% din totalul bugetului de timp alocat cursului. Din perspectiva proiectului său analitic, cursul se constituie ca un demers academic formativ.
5. Proiectul practic se referă la demersul individual de informare și de formare, pe care studentul este învățat și determinat să îl desfășoare. Temele de casă (facultative) dezvoltă abilitățile explicate și exersate, în timpul cursului, în cadrul proiectului analitic. Examenul însuși va fi conceput cu o obligatorie secțiune practică, în care studentul va fi invitat să abordeze o imagine (dintre cele mai importante și intens discutate de către profesor), în scopul probării bunei asimilări și exersării a dimensiunilor teoretică și analitică ale cursului.
6. Didactic, cursul propune o conjuncție de metode și de instrumente: *expozeu* (sinteză istorico-culturală), *excurs teoretic* (elemente fundamentale de limbaj plastic și de analiză vizuală), *analiză de imagine* (descriere iconografică și abordare maximal adecvată: iconologică, stilistică, estetică, mitologică, etnologică, antropologică, structurală, semiotică sau sociologică), paralelă (prin *comparanda* – uneori, din epoci îndepărtate –), *demers interdisciplinar* (istoria artei, istoria culturii, filosofie, estetică, istoria ideilor, teologie, mitologie,

studii clasice, orientalistică etc.), digresiune ilustrativă (paranteze cu rol didactic și motivațional, respectiv cu conținut exclusiv cultural / intelectual).

7. De asemenea, vor fi utilizate: proiecții de imagini (fotografii, simulări, reconstituiri, relevee, animații 3D), documentare (disponibile pe internet), fotocopii după texte din literatura de specialitate.

[6] exigențe & evaluare

1. Exigențele profesorului coincid în totalitate cu exigențele prevăzute în documentele normative sau consultative ale Ministerului Educației și ale Universității Naționale de Arte din București (v. *Legea Educației Naționale*, nr. 1 / 2011 ; v. *Carta UNArte și Regulament privind activitatea profesională a studenților UNArte*).
2. Exigențele particulare sunt de ordin didactic. Ele se referă la condițiile didactice și la competențele generale și speciale dobândite de student în ciclurile sau etapele anterioare de studiu (v. *supra*, §§ [4] și [5]).
3. O exigență generală în învățământul universitar o reprezintă frecvența cursurilor. Prezența la cursul de Istoria artei va reprezenta un reper orientativ în evaluare, dar profesorul atrage atenția asupra obligativității de principiu a acesteia.

N.B.!

V. *Regulament privind activitatea profesională a studenților UNARTE*, 2024/2025, art. 8, lit. m): „Studentul are următoarele obligații: [...] să respecte orarul activităților didactice, programul de lucru al secretariatului și serviciilor universității, termenele de eliberare și depunere ale documentelor, să frecventeze toate activitățile de instruire, cursuri, seminare, ateliere, laboratoare, lucrări practice, prevăzute în planul de învățământ al programului de studiu la care este înscris, în conformitate cu modul de organizare al acestuia”, și art. 19, al. 1-2: „Studentul are obligația de a frecventa toate activitățile didactice cuprinse în planul de învățământ. Absentarea se consideră abatere de la disciplina universitară. [...] De regulă, frecvența minimă obligatorie este de 2/3 din totalul orelor alocate disciplinei respective. Cadrele didactice au libertatea de a modifica obligațiile privind frecvența minimă obligatorie. Nerespectarea frecvenței minime obligatorii duce la imposibilitatea studentului de a se prezenta la evaluare (examen sau verificare) și de a reface activitățile prevăzute pentru respectiva disciplină.”

4. Evaluarea se va realiza, în sesiune, prin examen scris. Tipul și condițiile de examinare vor fi aduse la cunoștință studenților în primul curs din semestru (și printr-un document scris, trimis prin email comun după ultima întâlnire a semestrului).
5. Criteriile de evaluare au în vedere: nivelul de înțelegere, asimilare și operare cu principalele cunoștințe de istoria artelor vizuale + nivelul de înțelegere, asimilare și operare cu principalele noțiuni ale vocabularului plastic de bază + nivelul de înțelegere, asimilare și operare cu principalele instrumente ale lecturii de magine + nivelul de practicare a gândirii critice + capacitatea de a formula judecăți de valoare informate / pertinente.
6. Standardul minim de performanță va consta în satisfacerea la nivel elementar a criteriilor de evaluare, potrivit baremului de notare, adus la cunoștința studentului (pe subiectul de examen sau în *Condițiile de examen* postate pe siteul Universității la începutul sesiunii de examene). Totodată, standardul minim de performanță include și condițiile didactice, respectiv competențele generale și speciale dobândite de student în ciclurile sau etapele anterioare de studiu.
7. Examenul va consta într-o cerință unică. Aceasta va presupune punerea în discuție a unui aspect discutat la curs și prezent în materialele indicate cu titlu de bibliografie principală, respectiv analiza sumară a unei imagini probatorii, care ilustrează aspectul discutat în rezolvare. Timp de lucru: 30 min.
8. Imaginile oferite spre analiză / interpretare vor fi selectate doar dintre cele discutate insistent în cadrul cursului (exceptând conținuturile discutate în cadrul întâlnirilor facultative).
9. Activitatea științifică sau artistică exterioară cursului poate fi luată în considerare la nota finală.
10. Ca activitate de seminar, profesorul va propune teme practice, constând în exersarea și valorificarea unor maniere artistice istorice, studiate la curs. În funcție de amploarea și de gradul de adecvare, tema poate reprezenta o suplimentare de până la 3 puncte a notei finale.

[7] conținuturi generale

1. Demersul informativ al cursului este conceput sistematic și amplu și urmărește principalele experiențe ale vizualității artistice. Abordarea cronologică a principalelor areale geoculturale de producție vizuală artistică este complementată de abordări teoretice (și tipologice), de

analize dedicate și de paneluri facultative. O strategie considerată obligatorie de către profesor o constituie interdisciplinaritatea (în măsura în care dialectica artei pre/moderne angajează, într-un proces complex, știința, religia, ideologia, literatura, artele vizuale). Cursul propune atât inițiere, cât și aprofundare în principalele direcții de experiență artistică, atât din arealul european, cât și din zone extraeuropene. În al treilea semestru de studiu, cursul debutează cu o recapitulare generală privitoare la evoluțiile artistice din Preistorie până în Evul Mediu, pe trei direcții majore: arta veche, arta clasică, arta postclasică. Al treilea semestru de studiu presupune studiul artei premoderne și al celei moderne. Finalmente, studentul va dobândi o perspectivă generală (cu elemente de aprofundare) asupra principalelor areale geoculturale și perioade istorice generatoare de vizualitate estetică / artistică, în mileniul II (cu precădere, occidental).

[8] t e m a t i c ă

1. **Modul 1: Recapitulare generală și aprofundare** [cursul 1]
  - 1.1. Elemente teoretice și instrumente de analiză / cercetare
  - 1.2. Artă preistorică; Artă Orientului antic; Artă egipteană antică
  - 1.3. Artă greacă antică; Artă romană antică; Artă protocreștină
2. **Modul 2: Artă medievală** [cursurile 2-3-4]
  - 2.1. Artă bizantină; Filosofia & teologia icoanei
  - 2.2. Artă migratorilor; Artă carolingiană
  - 2.3. Artă romanică
  - 2.4. Artă gotică
3. **Modul 3: Artă premodernă** [cursurile 5-6-7-8-9]
  - 3.1. Artă Renașterii
  - 3.2. Paradigma da Vinci
  - 3.3. Manierism; Baroc, Rococo
  - 3.4. Neoclasicism; Romantism; Realism
4. **Modul 4: Artă modernă** [cursurile 10-11-12]
  - 4.1. Impresionism; Postimpresionism; Alte direcții
  - 4.2. Modernisme; Avangarde; Fenomenul S. Dalí
  - 4.3. Sculptura și arhitectura până la II R.M.

[9] sugestii didactice & psihopedagogice

1. Profesorul recomandă studiul individual săptămânal. Timp estimativ rezervat săptămânal cursului: 2 ore amfiteatru + 2 ore individuale.
2. Studiul principal se realizează după notițele personale de la curs.
3. Studiul suplimentar se realizează după materialele indicate de profesor cu titlu de manuale aferente cursului.
4. Documentarea poate fi completată prin consultarea de materiale online (în special seriale de artă realizate de profesori de specialitate din mediul internațional, de ex.: George Neal sau Travis Lee Clark), însă ele nu înlocuiesc tematica și analizele cursului, așa cum a fost acesta parcurs, de către profesor și studenți, în amfiteatru.

[10] bibliografie

1. **Materiale cu titlu de *auxiliare preliminare***
[recomandate pt. inițiere]
  - ***, *Arta. Idei fundamentale* [2017], eds. G. Palfy & S. Atkinson, trad. E. Arhire, Litera, București, 2021 · ADINA NANU, *Vezi? Comunicarea prin imagine* [2011], ed. 2, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2018.
2. **Materiale cu titlu de *auxiliare avansate***
[recomandate pt. aprofundare]
  - MARCEL BRION, *Homo pictor* [1966], trad. M. V. Căpușan & V. Felea, pref. D. Matei, Meridiane, București, 1977 · ALBERT CHÂTELET & BERNARD-PHILIPPE GROSLIER (coord.), *Istoria artei* [1995], trad. M. Cazanacli & al., Univers Enciclopedic, București, 2006 · WILLIAM FLEMING, *Arte și idei* [1974], 2 vol., trad. R. Ionescu, Meridiane, București, 1983 · JONATHAN HARRIS, *Art History. The Key Concepts*, Routledge, London – New York, 2006 · RENÉ HUYGHE, *Dialog cu vizibilul. Cunoașterea picturii* [1955], pref. V. Pâpeanu, trad. S. Râpeanu, Meridiane, București, 1981.
3. **Materiale cu titlu de *manuale aferente cursului***
[recomandate pt. pregătirea examenului]
  - ADRIANA BOTEZ-CRAINIC, *Istoria artelor plastice*, vol. I (*Antichitatea, Evul Mediu*) și vol. II (*Renștere. Manierism. Baroc*), Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2004, 2010 · IOAN CRISTEA, *Curentele artei moderne*, Alfa, București, 2001 · SIR ERNST H. GOMBRICH, *Istoria artei* [1950; ed. 16 1995], trad. N. Constantinescu, Pro Editură & Tipografie, București, 2007 ·

4. Materiale cu titlu de *bibliografie specială aferentă cursului* [recomandate pt. specializare]

· MATEI CĂLINESCU, *Cinci fețe ale Modernității: modernism, avangardă, decadentă, kitsch, postmodernism* [1977], trad. T. Patulescu & R. Turcanu, postf. M. Martin, Univers, București, 1995 · CHARLES DELVOYE, *Arta bizantină* [1967], 2 vol., trad. V. Drăguț, Meridiane, București, 1976 · GEORGE HENDERSON [1967], *Goticul*, trad. G. Gafița, Meridiane, București, 1980 · WERNER HOFMANN, *Fundamentele artei moderne. O introducere în formele ei simbolice* [1966], 2 vol., trad. E. Axmann-Mocanu & B. Stănescu, Meridiane, București, 1977 · HANS W. HOLZWARTH, *Modern Art 1870 – 2000, Impressionism – Today*, Taschen, Berlin, 2016 · RODICA ILIE, *Manifestul literar. Poetici ale avangardei în spațiul cultural romanic* [2007], Ed. Univ. „Transilvania”, Brașov, 2008 · JOHN RUPERT MARTIN, *Barocul* [1977], trad. A. O. Surianu, Meridiane, București, 1980 · MARIO DE MICHELI, *Avangarda artistică a secolului XX* [1966], trad. I. Constantin, Meridiane, București, 1968 · SANDA MILLER, *Constantin Brâncuși* [1995], trad. C. Dumitru, Litera, București, 2022 · CONSTANTIN PRUT, *Dicționar de artă modernă*, Albatros, București, 1982 · MARCEL PECAUT & JACQUES ROSSIAUD, *Epoca romanică*, trad. V. Protopopescu, Meridiane, București, 1982 · CONSTANTIN PRUT, *Dicționar de artă modernă*, Albatros, București, 1982 · ROLF TOMAN (ed.), *Arta Renașterii italiene. Arhitectură. Sculptură. Pictură. Desen* [2005], trad. L. Popa, ed. rom. L. Pamfil, NOI Distribuție, București, 2008 · JANE TURNER (ed.), *From Renaissance to Impressionism. Styles and Movements in Western Art, 1400-1900*, The Grove Dictionary of Art, Oxford U.P., 2000 ·

[11] consultații & contact

1. Consultații săptămânale (cu programare anterioară, *via email*):
Diatecă (FITA, sediu Budișteanu, et. 3), marți, 12.00-14.00 h.
2. Contact: luigi.bambulea@unarte.org.

[12] anexe. documente necesare & utile

[12.1.] sinopsis cursuri

1. Arta bizantină; Filosofia și teologia icoanei răsăritene

FIȘĂ DE CURS

- conținutul și dilemele „artei bizantine”; culturale, spirituale); pluralitatea
cronologie; repere istorice (Imperiul stilistică în arta Antichității târzii;
Roman: context și evoluții politice, - sursele și resursele artei bizantine;

! Conținuturile marcate cu [*] vor fi dezvoltate la curs
doar în funcție de resursele de timp disponibile.

- epoca romano-bizantină și epoca justinianee: de la clasic la hieratic, *Aghia Sophia*, tipare iconografice, icoana timpurie;
- * „Evul întunecat” bizantin; * disputa iconoclastă;
- „renașterile bizantine”; relația cu modelul clasic;
- principalele probleme arhitecturale bizantine (planimetrii: de la bazilică la triconc; boltirea; absidele; paraclis adiacent); * variații provinciale târzii: stilul (cantacuzin-)brâncovenesc;
- miniatura de manuscris bizantină;
- elemente introductive de teologia icoanei și a spațiului sacru bizantin;
- programul iconografic al bisericii bizantine; iconostasul;
- ultimul Bizanț: ecouri latine, arta monumentală paleologă, „*commonwealth*-ul post/bizantin”;
- sinteză: problema stilistică, adaptarea canonului clasic, categorii descriptive ale maniere bizantine, perspectiva inversă, cromatica simbolică, statutul filosofic și teologic al icoanei, programul iconografic, iconostasul, monumente paradigmatică (bizantine, balcanice, nord/est-europene); * *revival* neobizantin în Modernitate;

2. Arta migratorilor; Arta carolingiană; Arta romanică

FIȘĂ DE CURS

- cronologia și geografia romanului;
- situația occidentală la finele Antichității;
- elemente recognoscibile și definatorii ale vizualității romanice: planimetrii, arc în plin cintru, portal, loggie, timpan, transept, *matronaeum*, criptă, biforă, *triturium*, *Westwerk*, *Workirche* / *antéglise* etc.;
- sinteza romanică: spre o ecuație a romanului; „renașterile” medievale; deducția romanului din titulatura „Sf. Imperiu Roman”;
- * precedentul barbar, creștinismul migratorilor: baptiseriul de la Poitiers, cripta de la Jouarre, templul longobard de la Cividale, capela palatină de la Benevento, tezaurul de la Pietroasa, arta irlandeză (în special miniatura de ms.) etc.;
- arta carolingiană: „linia Huntington”, „cele două Europe” (R. Theodorescu); proiectul carolingian; inovații arhitecturale, familia arhitecturală și ideologia capelei palatine;
- manuscrisul occidental înaintea anului 1000: școala de manuscrise „Ada” (Godescalc, Evangheliarul Ebbo, *Codex Aureus*, *Psaltirea din Utrecht* etc.) și școala din Tours;
- arta ottoniană, romanicul timpuriu, cazul Cluny, frescă timpuriu romanică, miniatura central-europeană, *Apocalipsele spaniole*;
- pelerinaj, ordine monahale și artă la cumpăna mileniilor; probleme definatorii ale artei din sec. XI: *Westwerk*, boltirea, sculptura decorativă (*monstruosul romanic*);
- romanicul matur: de la tăvănire la bolți pe ogive; Autumn, Vézelay; * modelul bizantin (Veneția, Palermo); arhitectura defensivă; portaluri și veriere pregotice;

3. Arta gotică

FIȘĂ DE CURS

- comparație romanic – gotic: regularitate / neregularitate, geometrism / organicism, simplitate / simetrie, schematism / naturalism, *modus romanus* / *opus francigerum & more germanico*;
- geneza goticului: premise filosofice, teologice și artistice; teoria municipală (V. le Duc), teoria iconologică (E. Panofsky); geografia goticului (Burgundia, Île de France, Normandia);

- * E. Panofsky: echivalența gotic – scolastică: *manifestatio & concordantia* (= *clarificare & concordia oppositorum*);
- * neoplatonism antic (Plotin, Macrobius, Dionisie Pseudo-Areopagitul) și medieval (Scotus Eriugena);
- abatele Suger la Saint-Denis: context, *versiculi* ecleziastici, opoziția lui Bernard de Clairvaux, renoații și inovații: corul, vitraliile, portalurile, cripta, statuara;
- gotic clasic, gotic reionant, gotic flamboaiant, gotic internațional;
- paradigmele: Chartres și Reims – familiarizare;
- cronologie rezonată: **a)** St.-Germain-des-Prés, **b)** Paris, **c)** Reims, Anglia, **d)** „stilul 1200”, **e)** goticul clasic (Chartres, Reims, Anglia, Normandia, Imperiu, Spania), **f)** goticul reionant (condițiile sec. XIV, plan bazilică și plan hală), **g)** „*decorated style*” și goticul perpendicular în Anglia, **h)** goticul flamboaiant (Paris, Praga, Milano; elemente princiare și elemente burgheze), **i)** goticul internațional la curțile europene;
- specificitățile și inovațiile goticului: teologia luminii și vitraliul (* comparație mozaic bizantin – vitraliu occidental), individualizarea traveei și bolta ogivală, verticalizarea edificiului, demultiplicarea spațiului, morfologia și stilistica gisantului, arcul butant, eliberarea volumului în sculptura gotică (de la statuia-coloană inertă la fluiditate, de la temperanță clasicizantă la „manierism”);
- alte aspecte: bazilică și hală, alte arte, „manierismul” gotic, * goticul provincial (cazul transilvănean, ecouri gotice în arhit. ștefaniană);

4. Arta Renașterii; Paradigma da Vinci

FIȘĂ DE CURS

- probleme introductive în studiul Renașterii: conceptul, cronologia și geografia Renașterii;
- premisele renașteriste din *Duecento* și *Trecento*: precursorii N. & G. Pisano, A. di Cambrio, C. di Marcovaldo, P. Cavallini, Cimabue; momentul Giotto (Arena, Arezzo și Roma); pictura la Siena: momentul Duccio di Buoninsegna; artiștii giotteschi în *Trecento*; arta la Veneția;
- „realismul” medieval transalpin: cazuri emblematică – Jan van Eyck, R. van der Weyden, H. Memling, H. van der Goes, realismul german de influență nordică, H. Bosch; arta franceză: Fouquet, Morel și Frères de Limbourg;
- aspecte definitorii: iconic – narativ, loc – spațiu, perspectiva, cronotop – narațiune, figură – personaj – persoană, compoziția, culoarea;
- arta la Florența în *Quattrocento*, survol iconografic și cronologie rezonată: **a)** ultimii gotici (de la Ghiberti la B. Gozzoli), * **b)** moștenirea lui Cennino Cennini, * **c)** momentul L. B. Alberti (noua concepție despre artă), **d)** generația Donatello – Masaccio – Brunelleschi, **e)** generația Fra Angelico – Ucello – P. della Francesca, **f)** Sassetta la Siena, **g)** A. Mantegna la Veneția;
- sculptura: Luca della Robbia și Verrocchio;
- renașterea germană: A. Dürer și Grünewald; * elemente renasc. în Franța și în Pen. Iberică;
- * concepții, articulații teoretice și limbaj plastic în epoca Renașterii și a manierismului (de la Cennino Cennini și Leon B. Alberti la C. Landino și Federico Zuccaro);
- renașterea matură la Florența, Roma și Veneția: Botticelli, Ghirlandaio, L. Signorelli, F. Lippi, Pollaiuolo, Perugino, G. Bellini; arhitectura renasc.: L. Laurana, Fr. di Giorgio, G. da Sangallo, Bramante;
- caz exponent: Leonardo da Vinci (elemente biografice; * cultura de atelier și relația cu Verrocchio, aspectele și problemele definitorii în arta leonardescă: „*pittura – cosa mentale*”, * *forma mentis* postmedievală, câmp al artei și câmp al științei, perspectivele leonardești, *sfumato*, canonul proporțiilor, portretistica, * simbol și

- enigmă; opera grafică, opera picturală, atribuirii incerte, manuscrisele lui L.d.V.);
- Michelangelo Buonarroti: desenul lui M., * relația cu Leonardo, neoplatonismul lui M., * sonetele; sculptura (între *forza di levare* și *via di pore*, proiectele romane), arhitectura („San Lorenzo”, Biblioteca Laurenziana, „San Pietro”);
- Rafael Sanzio: renaștere clasică și manierism, sinteza și depășirea paradigmei *quattrocentiste*; *Madonele* și *Stanțele* vaticane; * revelațiile rafaelite;
- momentul postleonardesc: * A. del Sarto; Giorgione la Veneția (* exercițiu hermeneutic: *Furtuna*);

5. Manierism; Baroc, Rococo

FIȘĂ DE CURS

[A]

- Renașterea târzie ca *manera* (apud G. Vasari); *manierismul*: concept, artiști, (r)evoluții artistice; criteriile pentru o definiție a manierismului (H. Wölfflin, J. Searman);
- arhitectură: Giulio Romano, Palladio; poezie, rafinament și speculație vizuală în pictura postrafaelită: Rosso, Pontormo, Bronzino, Corregio și Parmigianino; Veneția: torsiune și scenografie la Tițian, Tintoretto, Veronese;
- manierismul francez: Școala de la Fontainebleu; arhitectura lui S. Serlio și a lui Primaticcio;
- Spania: cazul emblematic – El Greco; El Greco la MNAR; Germania: anticiparea barocului – Hans Baldung, L. Cranach;
- arhitecturale (mișcarea volumelor, scara, suportul fin / perforat, spiritul ornamental între *groteschi* renasc. și arabesc maur, pavilion – pagodă – chioșc);
- decorația și ornamentica, între modelul clasic și rococo: *capricci* și artificialitate (Boucher, Fragonard); gravura și „invenția” (Meissonnier și Watteau), aportul ebeniștilor (Boulle, Cressent, Gaudreau), alte arte (în special porțelanul); * studiu de caz: clișeu mitologic și scenă galantă la A. Watteau;
- limbajul și inovațiile sculpturale; paradigma Bernini; * exemple europene: Georg Petel, frații Süßner, Pietro Tacca, Juan Martinez Montanés; * asfințitul barocului: Bouchardon, Pigalle, Falconet;

[B]

- probleme introductive: conceptul și cronologia barocului; Contrareforma; „omul baroc”; relația cu modelul clasic, diferența față de manierism;
- modelul explicativ Wölfflin: stil renasc. / stil. baroc (liniar / pictural, plan / profund, închis / deschis, multiplu / unitar, clar / neclar);
- modul extatic, patosul, impoziția retorică, extravaganța; fuziunea contrariilor (finit – infinit, rațiune – emoție); dialogul și interferența artelor; rolul burgheziei;
- * orașul ideal; * noi tendințe urbanistice (orașul deschis; grădina; planul Vauban); studii de caz: Versailles, Luvru; * alte exemple europene; apogeul coregrafiei
- pictura barocă: **a**) anticipația: peisajul și pictura de gen la Bruegel; **b**) tranziția: frații Carracci (Galeria „Farnese”), Pietro da Cortona, Georges de la Tour, **c**) apogeul expresivității: Caravaggio (tensiune, clarobscur), **d**) peisajul: il Guercino, Poussin, Lorrain, van Ruysdael, **e**) corpul (anatomie și portretistică): Peter Paul Rubens, J. Jordaens, Van Dyck, **f**) natura moartă și scena de gen: Pieter de Hooch, **g**) portretul matur: Hogarth, Reynolds, **h**) Contrareforma spaniolă: Zurbaran (mod vizionar) și Velázquez (mod speculativ), **i**) scenografia lui Vermeer din Delft; **j**) arta totală: Rembrandt (linia, compoziția, clarobscurul); * studiu de caz: desenul lui Rembrandt;

6. Neoclasicism; Romantism; Realism

FIȘĂ DE CURS

[A]

- premisele, fenomenul și realizările neoclasicismului: reacția la emfaza barocă și la frivolitatea rococo, întoarcerea la „clasicitatea” sec. XVI-XVII, invocarea modelului antic, antiquarianism și spirit antichizant, „etruscomania” italiană, influența lui Winckelmann și a lui Lessing;
- neo-renașterea sec. XVIII: forme elementare, structuri originare, refuzul formelor organice, * paradoxul formelor „exotice” (protocreștine, gotice, orientale), anticipații preromantice (pitorescul și sublimul, melancolia și poezia ruinei, * „Bărboșii” antiacademici din Franța), particularități morfologice și stilistice: purism, obsesia coloanei, ordinul colosal, bosajul, economia decorativă, planimetria de tip central (și circular);
- arhitectura: Ledoux, John Nash, R. Adam, Blondel, C. Morelli, J. de Villanueva, V. Louis, W. Kent, W. Chambers, I. Canevale, Fr. Schinkel; cazul american: T. Jefferson, B. Latrobe, R. Mills, C. F. McKim, J. R. Pope;
- sculptura: Canova (Italia), Houdon (Franța), Flaxman (Marea Britanie);
- pictura: tendințe istoriste, alegorie, grație elenistică, portretul, peisajul preromantic (între alegoria clasică, atmosfera bucolică și lumea veche); exemple: L. David (și rivalul său, Regnault), Füssli, * Mengs, * A. Kauffmann, * J. Crome cel Bătrân;
- excepția, sinteza și tranziția: Fr. de Goya y Lucientes (*Maja*, portretul colectiv și portretele de *afrancesados*, potretul târziu, *Capriciile*, *Dezastrele războiului*, *Colosul*, *Doi Mai*, *Trei Mai*, *Picturile negre*);
- tura; * idealismul german – Kant („ceea ce place în mod universal fără concept”, geniul și „regulile artei”, frumos și sublim), Hegel (arta ca manifestare a Adevărului / imperiu al Spiritului, simbolic – clasic – romantic, „moartea artei”); Schelling (arta și cunoașterea absolută, arta ca unitate Natură – Spirit, caracterul simbolic al artei, artă și mitologie);
- * conceptul *romantismului*: istoria și semantica ei (É. Décultot, M. H. Abrams, T. Vianu);
- valori, principii și sensibilități: plenitudine, interioritate, spontaneitate, emoție, natură, pitoresc, panteism, lirism, exotism; influența coloriştilor (venețieni și flamanzi); noi obișnuințe: schița, acuarela, laviul, pastelul; peisajul (ca reflex al interiorității); criterii și repere noi: primitivism, anticonservatorism, filosofia și estetica genialității;
- pictura: Ph. Otto Runge, C. D. Friedrich, * *Lukasbund*, * Școala din Düsseldorf; Lawrence, Constable, Turner; Géricault (*anti David* la Salonul din 1819), Delacroix (și momentul 1830), Ingres (*anti Delacroix*); * sculptură: David d’Angers, Aug. Préault;
- aspecte semnificative: multiplicitate și dinamism, prerafaelitismul francez, gustul pentru Orient, „goticul” romanticilor, pitorescul, fantasma arhitecturală, exotismul;
- eclecticismul: **a**) diversitate și istoricism, raționalism și arheologism (funcție / stil) (H. Labrouste), neogoticul (activitatea lui A. W. Pugin în Anglia, stilul victorian), **b**) eclecticism sintetic (E.-E. Viollet-le-Duc, Ch. Garnier, * G. Semper), **c**) eclecticismul formal (stilul *Beaux-Art*, pompierismul, cazul american, fierul);
- tranziția – Școala de la Barbizon: Th. Rousseau refuzat la Salonul din 1835, Exp. Intern. din 1855; Ch. Daubigny; lucrul „după motiv”, cromatică de contrast;

[B]

- recapitularea anticipațiilor preromantice din epoca neoclasicismului; *Sturm und Drang*; rolul saloanelor; relația cu litera-

- *Arts and Crafts* (W. Morris) și noile principii ale decorației, anticipația *Bauhaus*, tensiuni „avangardiste”;
- condițiile de la mijl. sec. XIX: societatea industrială, epoca post-napoleoniană (* teza V. Nemoianu: *Romantismul Biedermeier*), urbanizarea Europei, burghezie și proletariat, momentul pașoptist, epuizarea romantismului, suspendarea juriului Salonului parizian în 1848, „pavilionul realismului” al lui Courbet;
- conceptul *realismului* (Champfleury: scrisoarea către G. Sand, revista *Réalisme* [1857]); relația cu literatura (patru modele realiste: Balzac, Flaubert, Zola, Dostoievski); relația cu știința (mecanicism, pozitivism, evoluționism);
- Daumier, Champfleury: caricatură și pictură; realiștii de la Barbizon; verismul italian; C. Corot: peisajul; J.-F. Millet: subtextul social, simbolul, desenele; * Fantin-Latour: floarea ca personaj, tendințe prerafaelite; * alte cazuri: A. von Menzel, I. Repin; * Dalou, C. Meunier: sculptura;

7. Impresionism; Postimpresionism; Alte direcții

FIȘĂ DE CURS

[A]

- premise ale atitudinii și manierei impresioniste: colorisții romantici, *Macchiaioli* florentini, Școala de la Haga, Salonul refuzaților (1863), opoziția față de „oficiali”, refuzul academismului, * rolul lui Jongkind în impunerea factorului *lumină*;
- Salonul din 1863: Manet – *Dejun pe iarbă și Olympia*; „distrugerea subiectului”, J. Whisler – *Doamna albă*;
- Academia elvețiană, 1861: C. Pissarro, P. Cézanne, A. Guillaumin, C. Monet, A. Renoir; Pissarro și Monet la Londra (contactul cu Turner); 15.04 și 15.05.1874, exp. din atelierul lui Nadar; asocierea lui Manet (sub influența Berthei Morisot);
- trăsături generale: *lumină*, culoare vibrantă, gestică, temă citadină / burgheză;
- studii de caz: Cl. Monet (efectul *luminiscent* instantaneu, anticipația *abstracției*), Degas (pastel, cromatică intensă, gestică), Cézanne (elemente realiste și romantice, tușa diminuată, *colorismul*); * alte experiențe (simili)impresioniste: L. Bonnat, Max Liebermann, Mary Cassat;
- rului imediat al percepției vizuale;
- Gauguin, Seurat și Signac la ultima expoziție impresionistă, 1886;
- Seurat: comportamentul metodic (*croquetons*), proporția de aur, contrastul simultan și opoziția complementarelor (*apud* M.-E. Chevreul), de la tușă la *pointilism*; * cariera *divizionismului* (C. Pissarro, van Rysseberghe, Braque, Metzinger);
- *divizionismul* lui P. Signac; * *De la Eugène Delacroix la neoimpresionism* [1899];
- Școala de la Pont-Aven și experiența „*sintetică*”: É. Bernard, P. Gauguin, Ch. Laval, É. Schuffenecker, P. Sérusier, Ch. Filiger & al.;
- Paul Gauguin: *cloisonism*, influența japoneză, moștenire simbolistă, respectul *planeității* pânzei (indicații spațiale minimale, renunțarea la perspectiva atmosferică, succesiune de planuri simple, autonomia culorii); aventura în „Indii” (Panama, Martinica, Polinezia, Tahiti, Marchize) și *primitivismul*;
- * Grupul *Nabi* (și *Revue blanche*): P. Bonnard, É. Vuillard, M. Denis, F. Vallotton & al.; *Nabis* și recuperarea *citadinismului* + *grafism* (litografie) (de inspirație *stampă japoneză*);
- momentul 1884: grupul Redon – Signac & co. înființează Salonul Independenților; Seurat: *La scâldat* [1884]; contra caracte-

[B]

- experiența Toulouse-Lautrec: de la frivolitate la japonism, marginalii, motivul bufonului tragic;

[C]

- simbolismul: * viziunea lui J. Moréas, activitatea lui Baudelaire, Verlaine, Maeterlink, Verhaeren; trăsături: simbolul, referința mitologică, elaborarea savantă, exotismul, misterul, estetismul, sinestezia; P. de Chavannes, G. Moreau, von Marées, M. Klinger; studiu de caz: Odilon Redon; * decadentismul;
- Van Gogh (de la postimpresionism la expresionism): afinitățile religioase, fidelitatea față de Millet, realism olandez original (clarobscurul, cromatica închisă, conturul), sinteza impresionism –

tachism – pointilism, influența japoneză, cromatismul expresiv, de la peisaj la panteism; alte anticipații expresioniste: Ed. Munch, J. Ensor, * A. Strindberg; * cazuri particulare: vitraliile lui S. Wyspianski;

- prerafaelitismul: confreria (Hunt, Millais, Rossetti, Woolner, Brown, Burne-Jones, Morris), relația cu neogoticul victorian, * teoriile lui J. Ruskin, modelul *quattrocentist*; între grafism și lirism;
- „Art Nouveau” / „Modern Style” / „Jugendstil” / „Arte 1900” / „Sezession” / „Il Floreale”: influențe (simbolistă, neo/gotică, japoneză, *Arts & Crafts*): decorativism, stilizare; * Școala de la Nancy; A. M. Mucha, A. Beardsley, V. Horta, H. Obrist, G. Klimt;

8. Modernisme; Avangarde; Fenomenul S. Dalí; Sculptura și arhitectura până la II R.M.

FIȘĂ DE CURS

[A]

- * introducere la arta modernă: * vizualitatea artistică (* momente constitutive și de mutație: pre-clasic, clasic, post-clasic, neo-clasic, anti-clasic); conceptul *Modernității*, *Modernitate timpurie* – *Modernitate târzie*; *Modernitatea ideologică* / tehnologică / literară / artistică; *Modernitate și modernism*; * Baudelaire și *pictorul vieții moderne*; * categoria *transcendenței goale*; * antimodernii; *dialectica spiritului științific modern* (G. Bachelard) și revoluția artistică;
- probleme majore ale modernismului: „arta fără subiect”, destructurarea figurativismului, eliberarea formei și a culorii, * relația cu modernismul literar și muzical, componenta ideologică și (de critică) socială;
- fovismul: modelele Gauguin și van Gogh (implicit, direcțiile deschise de aceștia: planeitate / vibrație), culoarea pură, planeitatea pânzei, spațiile implicite, vitalitate și hedonism; Salonul (parizian) de toamnă 1904, H. Matisse (inclusiv *Note ale unui pictor* [*Grand revue*, 1907]),

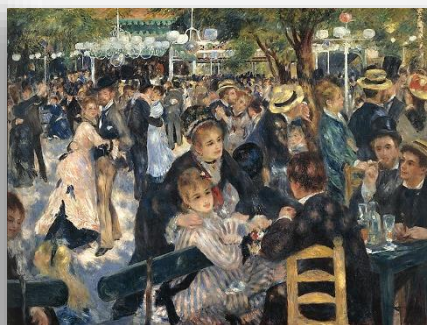
G. Braque, Derain, Vlaminck, R. Dufy & al.;

- „reformă” și „protestantism” în arta înc. sec. XX; problema „reformei” moderniste: expresionism, cubism, abstracționism, suprarealism; diferența lor față de „protestantismul” avangardist;
- expresionismul: *Die Bruke* la Dresda și Berlin (1905), prima expoziție (1906), asocierea cu fenomenul literar (*Der Sturm*, *Die Fackel*), precursori (van Gogh, E. Nolde), influența Oceaniei (cromatism, deformare sugestivă, predilecția pt. gravură); E. Kirchner, E. Heckel, O. Mueller, K. Schmidt-Rottluff, E. Schiele, O. Kokoschka; asocieri (*Neue-Künstler* și *Die Blaue Reiter*); expresionismul interbelic: *Neue Sachlichkeit* / *Magischer Realismus* („Noua Obiectivitate” / „Realismul magic”, *apud* Franz Roth, 1925), G. Grosz, O. Dix, M. Beckmann, C. Permeke, M. Gromaire, J. C. Orozco;
- cazuri inclasabile, artiști mediatori, experiențe de sinteză: Rousseau Vameșul, Marc Chagall, Amedeo Modigliani,

- Chaim Soutine, N. Tonitza, Al. Phoebus – desenul frust, imaginar diurn și imaginar nocturn, deformare coerentă, mit și fantasmă, maniera naivă etc.;
- cubismul: Cézanne și volumetria „constructivă” (sferă, con, cilindru) – de la vizibilitate la vizualitate –, comparație între versiunile *Femeilor la scăldat* [1900-4] și proiectul *Domnișoarelor din Avignon*, alte re/surse (El Greco, Cézanne, Matisse), relația Picasso – Braque, Salonul Independenților 1911 (Sala 41): Metzinger, Gleizes, Delaunay, Léger; metoda analitică: divizionism al formei (în relație cu divizionismul plan-culoare al lui Seurat); „cotitura” anilor ’30: elemente expresioniste și suprarealiste în arta lui Picasso (incluzând sculptura sa);
  - de la expresionism la abstracție: **a)** W. Kandinsky (* inclusiv *Spiritualul în artă* [1911]); **b)** P. Klee (* inclusiv *Teoria formei și a configurării* – cursurile de la Bauhaus – [(1925) 1956]); **c)** P. Mondrian și *De Stijl* (* inclusiv *Realitate naturală și realitate abstractă* [1919-1920]); **d)** suprematismul rus (K. Malevich); **e)** purismul (A. Ozenfrant), **f)** abstracția geometrică (grupul *Cerc și Pătrat*; revista *Abstraction. Création. Art non figuratif*; A. Herbin; J. Torreès-Garcia și *universalismul constructiv*); **g)** alte experiențe: František Kupka, Robert & Sonia Delaunay, * Ch. Demuth, * S. Davis;
  - suprarealismul ca „întoarcere la ordine”: **a)** premise: psihanaliza, arta italiană (*il Novocento, pittura metafisica* [de Chirico, C. Carrà], F. Casorati, G. Morandi), spontaneitatea și aleatorismul dadaiste (v. *frotajele* lui M. Ernst); **b)** mișcarea: manifestul lui Breton [1924], publicațiile (*Revoluția suprarealistă, Documente, Minotaure*), * relația cu Partidul Comunist și cu stalinismul; **c)** principii de bază: subconștientul, atmosfera onirică, „dicteul automat”, recuperarea figurației; **d)** M. Ernst (gestul spontan, colajul), A. Masson (cromatică intensă, forme turbionare, imaginar sub/organic), J. Miró (fantasmă – simbol – abstracție), R. Magritte (ironie și „deconstructivism”), P. Delvaux (straniul, alienarea, recuperarea lecției renaștentiste); **e)** studiu de caz: fenomenul Salvador Dalí (* etapa neo/impressionistă, performanța desenului, fantasmemele, delirul, metoda *paranoia-critică*, * erotismul, * automitizarea, * *Jurnalul unui geniu* [1963] și *Viața secretă...* [1942]);
- [B]**
- avangarda istorică: premise, context, ideologie, direcții; anticipații: *Scapigliatura* italiană, cercurile pariziene (Créteil și Puteaux); momente și documente decisive ale avangardei istorice; lectură selectivă a manifestelor fondatoare, * ideologia și poetica manifestului avangardist; fuziunea artelor în avangarda istorică (internațională * și românească);
  - futurismul: manifestele fondatoare, * moștenirea futuristă (neoimpressionism, cubism, abstracție), vizionarismul și cecitatea lui F. T. Marinetti, U. Boccioni, G. Balla, C. Carrà, G. Severini, L. Russolo (* + arhitectura lui Sant’Elia); * relația futurismului cu fascismul;
  - sinteze cubo-futuriste: M. Duchamp; experimentele ruso-ucrainene: cubo-futurismul (K. Malevich, * A. Ekster), raionismul (M. Larionov, * N. Goncharova);
  - dadaismul: *ready-made*-ul duchampian (1913), grupul zürichez al lui Hugo Ball (H. Arp, M. Iancu + Tzara din 1918), grupul american (M. Duchamp, F. Picabia, Man Ray), grupul german (R. Hausmann, J. Heartfield); ideologia și poetica *dada*: denunțul absurdului, iconoclastism cultural și artistic, vitalism, sinergia artelor, colajul, componenta performativă etc.;
  - avangarda autohtonă: *Contimporanul, 75 HP, Alge, Unu*; M. H. Maxi, H. Mattis-Teutsch, V. Brauner, M. Iancu, * J. Perahim, * G. Nándor, * K. József, * C. Michăilescu, * M. Sterian;
- [C]**
- A. Rodin: * mărturiile lui R. M. Rilke; de la clasicismul *Vârstei de bronz* [1877] la modernitatea lui *Balzac* [1898]; poetica

- Burghezilor din Calais* [1884-1895] și a *Porții Infernului* [1880-1917]; tema erotică; *vibrato* exterior și afect interior, *non finito*;
- alte formule sculpturale: A. Bourdelle, M. Rosso, * J. Epstein, * W. Lehmbruck, * G. Vigeland, Y. Fujikawa, D. Paciursea, * C. Medrea, * M. Petrașcu;
  - sculptură futuristă: U. Boccioni; influențe cubiste: H. Laurens, * O. Zadkine, * O. Gutfreund, A. Archipenko; sculptură abstracționistă: J. Lipchitz, N. Gabo, * J. Arp, * G. Vantongerloo; elemente expresioniste: K. Kollwitz; impactul artei „primitive”: A. Derain; sinteză sculpturală a avangardei: J. Gonzales;
  - C. Brâncuși: * etapa românească, relația cu Rodin, turnanta stilistică (1907), *taille directe* (*per forza di levare*), * relația cu avangardele, moștenirea populară, forma arhetipală, ansamblul de la Tg. Jiu [1938];
  - F. L. Wright, *Prairie School*, casa „u.s.-oniană” și *Fallingwater* [1935]; mișcarea *Seccesion*; viziunea stilistică a lui H. van der Velde;
  - O. Wagner și *Arhitectura modernă* [1895]; H. Muthesius și *Casa engleză* [1904], influența *Arts & Crafts*; A. Loos și *Ornament și crimă* [1908], „*Raumplan*”, standardizare, funcționalism; designul industrial al lui P. Behrens pt. AEG (patronat de E. Rathenau); H. Poelzig, H. Tessenow și arhitectura industrială; tradiție și inovație la A. Perret; * T. Garnier: eficiență urbană și urbanism rațional; arhitectură futuristă: A. Sant’Elia; * dezechilibru și mișcare în carnetele lui E. Mendelshon; arhitectura alpină a lui B. Taut; W. Gropius la Weimar, înființarea „Bauhaus”, am Horn a lui G. Muche [1923], Gropius în S.U.A.;
  - manifestul arhitectural al grupului *De Stijl* (G. Rietveld, *Casa Schröder* [1924]), T. van Doesburg și sala de bal de la *L’Aubette*, R. van’t Hoff la Huis-ter-Heide;
  - arhitectura Revoluției în Rusia: V. Tatlin (*Monumentul Internațional a III-a* [1919-1920]), direcția de tip „Bauhaus” din cadrul *Vhutema*, El Lissitsky și seria *PRUN* (afină cu *De Stijl*) + *Volkenbügel*, * grupurile *ASNOVA* (funcționaliștii) și *OSA* (constructiviștii);
  - Le Corbusier (*i.e.* Ch.-Éd. Jeanneret): * manifestele *După cubism* [1918], *Trei aduceri aminte către domniile arhitecți* [1920] și *Către o [nouă] arhitectură* [1923]; „cele cinci puncte ale unei arhitecturi noi” [1927]; parter pe piloți, acoperiș-terasă, plan liber, fațadă liberă, fereastră bandou, transparența fațadelor, traseul regulativ, lotizarea rațională; *Carta de la Atena* [1943];
  - * Expoziția Artelor decorative și industriale moderne, Paris, 1925; * Expoziția *Die Wohnung* – Asoc. „Deutscher Werkbund”, 1927;
  - B. Taut, E. May, Mise van der Rohe, *il Razionalismo* italian, A. Aalto, E. Lutyens, B. Lubetkin & grupul „Tecton”, zgârie-norii lui R. Hood, R. Neutra, *International Style* (Hitchcock & Johnson, MOMA, 1932), neoclasicism tardiv în arhitectura publică a dec. IV totalitar (URSS, Germania); * Expoziția Universală, Paris, 1937;
  - studiu de caz: * arhitectură eclectică, * neoclasică, neoromânească, *Art Nouveau* și modernistă în Bucureștii monarhiei;

[12.2.] autoevaluare

Examen Istoria Artei (II.1.)
Universitatea Națională de Arte, București
Facultate:
An / sesiune / dată:
Lector univ. dr. Luigi Bambulea

Nume și prenume:
Secție:
Grupă de examen:

SUBIECT UNIC [Cunoștințe + Aptitudini]

Răspundeți scurt, pe foaia dvs. de examen, cerințelor de mai jos. [30 min.]

[1: Vocabular plastic fundamental]

[2: Noțiuni elementare de teoria artei și estetică aplicată]

[3-5: Cunoștințe de specialitate] [6: Aptitudini]

1. La ce face referire sintagma fr. *taille directe* (sau it. *per forza di levare*)?
2. În ce constă metoda implicată de *divizionismul* lui G. Seurat?
3. Numiți două texte fondatoare / manifeste ale avangardei istorice.
4. Numiți patru principii ale arhitecturii lui Le Corbusier.
5. Prin ce se remarcă, în mod special, Primaticcio?
6. Încadrați fiecare dintre cele 4 opere proiectate într-un curent artistic / într-o epocă artistică și menționați câte două aspecte (pentru fiecare operă) care justifică încadrarea pe care ați propus-o.

! FEED-BACK

Apreciați cu responsabilitate, pe o scară de la 1 la 10, dificultatea examenului (1 = *mult prea simplu*, 10 = *extrem de greu*): _____. Evaluarea voastră trebuie să țină cont de relația dintre curs și cerințele de la examen.

! BAREM

0,5 + 1 + 1 + 2 + 0,5 + [(0,5 x 2) x 4] + 1 (of.) = 10 p. Examen de restanță: ___/___/___.

[1 2 . 3 .] r e a d e r